

**Jana Bernátová: Židovské eschatologické predstavy od Biblie po Maimonida
(posudok bakalárskej práce podanej na ETF UK v Prahe)**

Bakalársku prácu pod názvom „Židovské eschatologické predstavy od Biblie po Maimonida“ podala adeptka Jana Bernátová na Katedre religionistiky ETF UK v Prahe. Práca má 57 strán, vrátane zoznamu literatúry, a spĺňa všetky formálne náležitosti bakalárskej práce.

Je obsahovo členená na úvod, štyri hlavné kapitoly a záver.

V úvode autorka predstavuje svoju tému a jej uchopenie. Zdôvodňuje vymedzenie témy a v krátkosti načrtáva jednotlivé kapitoly. Jej voľba postupovať pri práci chronologicky sa javí ako adekvátne a prínosná. Umožňuje tak autorke sledovať jej zámer, vytýčený v úvode práce, a to sledovanie **vývoja eschatologických predstáv v judaizme**. Práve tento vývoj autorka označuje ako kľúčovú otázku celej práce (s. 5). Škoda, že túto myšlienku podrobnejšie nerozvinula do podoby tézy, ktorú by sa v práci snažila obhájiť. To by celej práci dodalo ešte jasnejšie smerovanie.

Chýba tiež definícia pojmu eschatológia, ktorá sa mala objaviť buď v úvode alebo jej mala byť venovaná samostatná kapitola na začiatku práce. Čitateľ by tak mohol lepšie pochopiť súvislosť, napríklad, medzi diskusiami o fenoméne smrti (kap. 1.2.3 – Lilit) a budúcom svete (kap. 3.2.4). Inými slovami, bolo by žiaduce jasne ukázať vzťah medzi predstavami o smrti (jednotlivca) a prepracovanou, holistickou eschatológiou zahŕňajúcou tento i budúci vek (*ha-olám hazze a ha-olám haba*).

Štyri hlavné kapitoly sa postupne venujú eschatologickým predstavám na pôde hebrejskej Biblie (Tenachu), v intertestamentárnom období (obdobie Druhého chrámu), v Talmude a u Maimonida. Kapitola venovaná Tenachu sa zameriava na „zápas Biblie so smrťou“. Oceniť tu treba predovšetkým interpretáciu vzkriesenia u Daniela (kap. 1.3.1) a Izaiáša (kap. 1.3.2).

Kapitola nazvaná „Pobiblické predstavy“ si všíma nielen tzv. deuterokanonické a pseudoepigrafické spisy, ale aj viaceré hnutia a významné postavy (Filón, Jozefus) v rámci judaizmu obdobia Druhého chrámu, čím predstavuje významný preklenovací most medzi svetom Biblie a Talmudu.

Kapitola pod názvom „Talmud“ sa primárne sústreďuje na traktát Pirkej Avot a pojednáva o fenoménoch, ako sú vzkriesenie, mesiáš či budúci svet.

V poslednej kapitole autorka približuje Maimonidovu interpretáciu eschatologických predstáv, pretože jeho učenie reprezentuje významný míľnik v židovskom náboženskom myslení („rozkolník s dobrými úmyslami“, s. 50).

Recenzent považuje za pozitívum, že každá zo štyroch kapitol je zakončená prehľadným zhrnutím.

Oceniť treba tiež samotný záver práce, ktorý je prehľadný a zhrňuje hlavné momenty celej práce. Autorka v ňom upozorňuje na dva zásadné momenty židovských eschatologických predstáv, a to určitú „pozemskosť“ (s. 52) a pluralitu myšlienok a predstáv (s. 53). Autorka formuluje i implikácie pre súčasnosť; zdôrazňuje predovšetkým potrebu pozitívneho vzťahu k stvorenému, „zemitému“ svetu (s. 53).

Práca by si zaslúžila ešte dôkladnejšiu korektorskú prácu. Vyskytujú sa v nej totiž bohemizmy (napr. tázání, púhy – s. 6, 48), anglikanizované prepisy termínov (napr. s. 11: She'ol – s. 17: šeol), rôzne spôsoby zápisu odkazov na literatúru (napr. s. 9, pozn. 1: mená autorov sú uvedené veľkými písmenami) a niekoľko preklepov a gramatických chýb. Zosúladenie alebo

aspoň vysvetľujúcu reflexiu by si taktiež zaslúžilo synonymické používanie termínov židovstvo a judaizmus.

Predložená bakalárska práca obsahuje úctyhodný zoznam literatúry (45 položiek). Autorka konzultuje aj najnovšiu literatúru. Pre väčšiu prehľadnosť by bolo žiaduce rozdeliť ho na primárne a sekundárne pramene. Autorku treba pochváliť za zohľadnenie veľkej šírky materiálu, avšak vnucuje sa tiež otázka, či by nebol vhodnejší postup formou prípadových štúdií, ktoré by išli viac do hĺbky. Daňou za bohatú prácu predovšetkým s primárnymi prameňmi je totiž miestami značne deskriptívny charakter práce (napr. kap. 1.2.1 Mavet a repajím). Autorke však nemožno odopierať ani snahu o kritickú reflexiu a autentickú diskusiu. Príkladom pars pro toto môže byť odsek venovaný Maimonidovmu pochopeniu vzkriesenia v jeho komentári ku kapitole Chelek traktátu Sanhedrin (s. 45-46). Preto je škoda, že autorka túto diskusiu nerozvádza ešte viac do hĺbky. Čitateľ by sa napríklad rád dozvedel, prečo sa autorka domnieva, že Maimonidova argumentácia v prospech vzkriesenia nie je presvedčivá (s. 46).

Napriek uvedenej kritike, ktorá má byť ani nie tak výhradou, ako skôr podnetom k ďalšej práci na danej téme, zastáva recenzent presvedčenie, že bakalárska práca Jany Bernátovej je veľmi kvalitná. Autorka v nej preukazuje schopnosť spracovať zadanú tému, vstupovať do akademickej diskusie a kriticky pracovať s literatúrou (a to aj s cudzojazyčnou – angličtina, nemčina). Recenzent odporúča prácu prijať a náležite ohodnotiť.

Spracoval: Pavol Bargár
Dátum: 17.1.2011